НАРОДНИ БРОЈ 19.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 74. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 12. МАЈА 1895. ГОДИНА XXX.

ПОЉОПРИВРЕДНИ ПОКРЕТ У УГАРСКОЈ.

У престоници Угарске, у Будимпешти скупило се до 1200 земљепоседника да учине оно што је одавна требало бити учињено, да спасу Угарску од пропасти. Д, бацимо и ми један поглед на стање земљорадње у Угарској и на досадашњу бригу наших бриговођа.

Угарска је пуна плодних поља, големих равница, непрегледних пустара. Јеврга и велики део претежних становника угарских, баве се земљорадњом, од земље живе, од ње издржавају и себе и државу. Поред земљорадње тек се мален број бави сточарством, а индустрија, рударство и друге гране су још у развоју, тиме се бави врло невнатан део становника, невнатан спрам масе која од земље живи. С тога се и могла свагда приметити да је при рђавој години патио трговац и занатлија и ми сви. Под оваким приликама близу је памети било, да је у управи државној, да је у министарству, главно место требало бити министарство пољопривреде. Требало се у државном сабору често чути речи о земљи и земљорадњи, о земљоделцу и његовим бригама; по раду наших државних органа требало се на сваком кораку видети, да је ово пољопривредна држава. Но свега тога није било. Угарски државници оставили су земљорадњу саму себи, земљорадника без помоћи и поуке. Тај немар се брзо почео светити.

Кад је под теретом конкуренције страних држава, наше жито и друга храна почела пропадати, наш је земљоделац морао много више да уложи труда и новца, и због недовољног развића пољопривреде ударио је натраг. Државне власти су ћутале и дремале, док их из тога сна не пробуди јаук бескућника и гладница, а на државним вратима закуца по њих толико страшни баук: аграрни социјализам.

Но на државној управи нашли су се људи, који не уму да се загреју за земљорадњу, јер је не разуму. Због тога се сада скупише сами пољопривредници да јој помогну.

Ти земљопоседници, који се сада саветују у Пешти, како да се подигне земљорадња и помогне сталеж земљораднички поделили су свој рад у пет делова: Први је одсек за пољопривреду и стручно образовање, који тражи да се спроведу основне промене у стручном образовању, да се за велике поседнике оснују више пољопривредне школе, за мање пак да се оснују разни стручни течајеви где би свештеници, учитељи и путујући учитељи учили ратара како да употреби напредак образованости у своју корист.

Други одсек говори како да се уреди зајам, како да се земљорадницима помогне да дођу до добра, сигурна а јефтина зајма, а да не падају у руке зеленашима; даље да се порева пробитачније и сношљивије уреди и најпосле да држава пружи ратару сигурне а добре заводе за осигуравање.

У трећем одсеку упућује се влада да олакшавањем саобраћаја, поглавито јефтиним подвозом на жељезници и склапањем добрих уговора олакша са страним државама претварање хране у новац.

У четвртом одсеку говори се о исељавању из Угарске, те је донешен предлог да влада не спречава силом оне, који се селе, него да се побрине да становници сиромашних и неплодних крајева добију зараде у плоднијим или у њиховим подизањем фабрика, рудокопа и т. д. Тиме би се веле спречио и социјалистички покрет у Алфелду.

Најпосле пети одсек, донео је предлог да се за земљораднички сталеж треба да склопи државно удружење, које би сваке године по потреби држало своје зборове и скупове, на којима би се претресале потребе земљорадника.

То су у главном садржине промена, које мисле сакупљени земљопоседници да треба спровести. По њиховом предлогу ово би управо била подела рада у министарству пољопривреде, јер би на челу сваког овог одсека стајао један члан министарства пољопривреде т. ј. за сваки од тих одсека створи себи засебно одељење у министарству привреде.

Лепе речи, лепих предлога има овде само нам изгледа да ће тешко доћи до жељена резултата, јер се у министарству пољопривреде није обратила пажња овоме покрету, него се већ у начелу гаји мржња против њега. То нам је само горко уверење да је код оних горе још једнако немар и небрига; да се тешки положај још сватио није, него се чека да ватра са свим букне, но онда је тешко гасити.

Нови Сад, 11. маја.

Дар Милетићу. „Српству“ пишу из Темишвара: „Сада, када је покренута мисао, да се народ достојно одужи своме мученику и великану Милетићу, хоћу да вам јавим, да је покојни родољуб Александар пл. Трифунац, који је на свом добру код Чакове свој пађенички живот самоубиством завршио, нађен са цедуљом у руци, на којој је написао последње своје речи: „Ако се буде кадгод за Милетића купило прилога за дар, то нека се из моје оставине исплати **1000 фор.**“ — Како је сада покренута мисао, да народ још у току ове године исплати грдне дугове, који су постали Милетићевом болешћу, и како је у том погледу српска омладина издала позив, то је наступило време, да се Трифунчево завештање испуни, тим пре, што је на наследнике велико имање прешло. Како код овдашњег суда та цедуља код оставинских списа лежи, то не сумњамо, да ће извршитељ тестамента, бечкеречки адвокат, др. Милош Ђорђевић испунити последњу вољу завештача и по дужности послати тих 1000 ф. новосадској „Задрузи за међусобно помагање и штедњу“ на исплату Милетићевог дуга, јер у том је заводу сада смештен цео дуг његов.“

СРПСКО ЗАНАТЛИЈСКО УДРУЖЕЊЕ.

Под горњим насловом склопило се у Митровици друштво, и пре неколико недеља отпочело је свој рад. Ово је заиста племенита замисао браће Срба занатлија у Митровици, што склопише друштво које ће бити од велике користи српском занатлијском животу; а нарочито ће бити спас занатлијским удовицама, као и њиховим сирочадима Јер већином је бивало да дечица наших Срба занатлија врло хрђаво пролазе после смрти својих родитеља, а то само за то: што после смрти сиромашног занатлије не остаје никакав иметак из чега би се могла удовица и дечица издржавати, те кров то немање, буде од деце свашта, а највише оно што не ваља.

Дакле оснивање оваког завода служи на част Србима занатлијама у Митровици, и хвале су достојни. Но сад је ред на све Србе занатлије, да овај хуманитарни завод у своју корист и спас дечице своје свесрдно потпомогну, јер није то доста да таки завод остане мали као што је сада, него се мора радити и све силе употребити, да постане што већи и моћнији, а то ће бити само онда, ако га буду Срби занатлије свесрдно и материјално потпомагали.

Први корак је учињен: српско занатлијско удружење у Митровици стекло је своје савезнике. Срби занатлије у Руми и Сремским Карловцима ступише као савезници митровачког удружења, а то је добар знак, јер се показује да се Србин занатлија иза сна пробудио, и да је почео озбиљније мислити о себи и породици својој. Но сад је на реду да и они други Срби занатлије, који још нису основали удружење, или који још не ступише у савез „српског занатлијског удружења“ у Митровици, да одмах без оклевања организују занатлијско удружење и придруже се митровачким Србима занатлијама.

Кад већ пишемо о удружењу, онда је нужно да рекнемо какву циљ има ово удружење, а то ћемо учинити најбоље ако приказемо штованим читаоцима цењене „Заставе“ два најважнија чланка из друштвених правила, онда ће се сваки уверити да је ово удружење врло нужно за нашег Србина привредника.

Чл. 62 гласи: Ко хоће од редовних чланова, да има у случају болести помоћи у лековима, лекару и 30 новч. у име дневне понуде, а у случају смрти да се пристојно сахрани или у готовом да се изда његовој породици 30 форинти, тај је дужан плаћати каси удружења по 10 н. сваке недеље, осим уписне таксе коју плаћа при самом упису. Помоћ ту у лековима и лекару, добија после 6 месеци уписа и редовне уплате, а има право на помоћ за једну годину дана.

А чл. 63. гласи: Ко хоће од редовних чланова да поред чл. 62. има још потпору у случају да остане неспособан за рад, или да му породица после смрти има пристојно издржавање, тај је дужан сваког месеца плаћати каси удружења по 1 фр. или 25 новч. недељно, и то: 1.) Помоћ за болест и смрт добија по чл. 62. после 6 месеци, а издржавање у случају неспособности за рад после 4 године улагања; 2.) удова и сирочад добијаће пензију, ако је покојник улагао 4 године. Ако би члан случајно умрио пре 3 године, може његова породица продужити уплаћивање и у том случају, кад наврши 4 године улога има право на оваку потпору; 3.) ако је члан улагао од 4—8 година, удовица ће за прних 10 година имати пензију по 15 фор. месечно, а свако заоставше дете, било мушко било женско, по 5 фор. месечно; 4.)

ПОДЛИСТАК.

О ПЛАНЕТИ МАРСУ

НАПИСАО ФЛАМАРИН

с француског.

Земљини становници почињу већ једанпут да се занимају и пословима неба. Додијало им да као слепци живе у свом завичају, него почињу да знају, да свет, на којима се цавељају, планета је, која тежи ка сунцу, која у исто време са другим посестримским планетама врти се на путевима сунчевога система. Данас Марс исто тако није непознат публици, као ни политика или социјализам. Она у Америци исто као у Европи, у Буенос-Ајресу, Мехику или Каракасу, исто као и у Паризу, Милану Петрограду, Будимпешти или Штокхолму, интересује се за откривења учињена посредством телескопа, па зна, да се овај сада суседни свет приближује нашој земљи, да је сва пажња астрономима обраћена према њему, па не давно да су на њему приметили неке појаве светлости, којима причину они сад не дају да докуче. Сетили су се, да пре неких петнаест година, кад је та планета у сличној близини до нас била, неке праве линије, које су се на њеној површини могле да виде, изазваше ту претпоставку, да, на Марсу има канала, дакле да тамо има људи, па су већ и план правили, како би се могло доћи у саобраћај са становницима те небеске земље. Људи стављаше питања научним часописима, добијаше одговоре на њих, препираше се, по мало се и љутише, падаше у чудне блудње и одлазише у претераности; али бар су се интересовали за ове велике проблемате, који човека за часак ишчупају из обичности свакидашњега живота, и опште изображење продре мало у напредак у познавању свемира. А то је главно.

*

Лако може да се објасни ово значајно умножење публичине радозналости чудесним откривењима, која је данашња астрономија учинила, и оним за чудо тачним рачунима, које је постигла код некојих ствари. Онај, у кога на место срца није једна каменица и коме лопта масти не замењује мозак, не може да не осети дубоку узбуђеност пред силом науке Кад, на прилику кажемо, да у главном земљопис Марса боље знамо од земљописа наше земље, слушалац или читалац у то биће вољан да посумња, али кад му ма каквим оруђем, ма каквим на чином покажемо снежни и ледени крај Марсовог северног и јужнога пола, он ће увидети, да нема онога учењака, који би исто тако познавао земљине поле, и биће му јасно, да више знамо о тим просторима на Марту, него ли на нашој земљи. Већ ова чињеница по себи довољно заслужује пажњу, али ми можемо ићи још мало даље.

Не само поле, него и суседне им крајеве боље познајемо на Марсу, него ли на нашој планети, а то не само у погледу на земљопис, него и на метерологију. Тако на прилику у живиском астрономском заводу измерили смо једне ноћи у септембру, колико је дебео снег који сада покрива јужни Марсов пол. Промер му је 640 километара, а два месеца раније имао је 1700 километара. Из ноћи у ноћ може да се вида, како се брзо топи овај таван снега, у којим упире сунце и греје га. На том крају Марса летња је солстиција била 19 (31) јулија. Тамо су људи истом навршили лето, а њихово лето траје два пута толико, колико наше. Снег се непрестано топио и пол је био чист од њега. Само је остао танак слој од леда на овом простору, који је познат као ледени пол, који је од земљописнога пола удаљен са 340 километера. Односно земље нама није познат ни један такав податак и можда ни становници Марса не знају то о својој планети, ако још нису продрли до полова. Само што је у нас море отворено лађама само при крају лета, а они су у много згоднијем положају да могу да познаду пределе око полова, него ли што смо ми са нашима.

Можемо дакле и то казати, да и атмосферске и климатске односе на Марсу у опште боље знамо, него ли оне на земљи. Кад читалац буде ове ретке прелетао, не ће моћи казати ни он, нити ико други, какво ће време бити сутра. А за ма који крај на Марсу на Одаку можемо напред да кажемо, како ће време бити сутра, идуће недеље, идућега месеца: ако није у почетку зиме, биће време лепо. Са малим претеривањем може се казати, да између пролетње и јесење равнодневице не може да се опази ни један облак, како у крају око екватора, тако и у умереном климату, па и у самим пределима око полова. Ако у то доба не можемо телескопом да добијемо чисту слику о Марсу, томе никад није била крива његова атмосфера, јер је ова постојано чиста и провидна, него наша, која је често облачна и мутна. Све земљописне прилике, море, реке, острва и полуострва, ушћа речна или канали за чудо често показују нам се: напред знамо, који простор долази у видокруг телескопа, и време Марсовог окретања познајемо до тачности стотинитога дела једне секунде! Време докле се окрене око себе износи 24 часа 37 минута, 22 секунде и 65 стотинитих делова секунде.

*

И то знамо, да Марсова година има 59 милијуна 355 хиљада и 41 секунду, или 686 дана, 23 часа, 20 минута и 41 секундд. Али како се тај свет око своје осовине спорије окреће, него ли наш, то се само 688 дана могу рачунати на годину дана. Али ако ћемо чињеницама да одговоримо тачније, онда ваља календар марсових становника после две године једна за другом од 688 дана да рачуна једну годину од 669 дана. На сву прилику и они су више пута већ реформовали свој календар, а нису могли да га учине савршеним, али они, можемо се надати, нису тако глупи, као ми, који седми, осми, девети и десети месец зовемо деветим, десетим, једанаестим и дванаестим месецом; — који не можемо да се сложимо, у бројању дана, тако да у Русији имају тек онда 1. јануар, кад остали људи рачунају

после сваке навршене 10-те године, удовици се даје по 15 фор., а сваком заоставшем детету по 10 фор. годишње више; 5.) ако случајно умрли члан нема деце, онда његова супруга има пензију по тачки 4-тој овога чланка од 20 фор. месечно, а повишицу после навршене 10-те године од 20 фор. годишње више.

Ово су дакле два најважнија чланка из друштвених правила, који показују циљ удружења. Ми се веома радујемо овоме лепоме покрету, али би имали само то да приметимо, да се то удружење није требало ограничити само на занатлије. Било би много целисходније и праведније, да је то удружење обухватило сав привреднички живаљ српски. Ту мислим: трговце, занатлије, ратаре и т. д., а нарочито ратаре, јер занатлиска и ратарева крв је једна иста, са знојем помешана. Ми се потпуно слажемо с насловом удружења, које нека српским занатлијама на дику и понос служи, само — као што мало час рекосмо — исто удружење је могло као редовне чланове примити све привреднике, без разлике пола и занимања, нарочито пак ратаре. Могло је дакле барем ратаре примити, но не само као редовне чланове, него им и гласа у скупштини дати; а тип: „Србин занатлија“ и наслов: „Српско занатлиско удружење“ нека остане, то му право не ће нико крњити.

Рекао сам већ, да је „Српско занатлиско удружење“ стекло до сада своја два савезна удружења, али је то и сувише мало. Где су друга места? Мисле ли они да живе још у оним сретним и богатим временима, када им није требало удружење?! Ово је заиста крајња немарност! Та зар они не виде пропаст пред очима? Хоће ли се једном потпуно пробудити свест у Србина занатлије? Зар ће и даље допустити да им нејака дечица после њихове смрти туђе прагове обијају? Та зар нема у сваком месту ма само један занатлија, да ту мисао покрене? Ја мислим да ће се наћи и да не ће овако дуго остати, јер је то и гријота и срамота!

Нека добро паде Срби занатлије шта раде, нека не оснивају удружења сами за себе, но нека их оснивају као савез митровачком удружењу. Митровица нека буде средиште за Троједницу, а за Угарску треба изабрати таке вароши за средишта, где има највише Срба занатлија, тако, да у целој Угарској буде само два средишта; а сва остала удружења нека буду саневници, подружја, или „филијале“.

Дакле, Срби занатлије, који још дремате, пробудите се! Пробудите се вас и ваше деце ради!

Стражиловски.

Политички преглед.

Оставка грофа Калнокија и Рим.

Као што из Рима јављају, вест да је заједнички министар спољашних послова Калноки дао оставку, нису могли веровати, а када се то заиста обистинило и када је Ватикан чуо да је оставку Калнокијеву краљ примио и да је на његово место већ и наименовао за заједничког министра грофа Голуховског почело се тврдо говорити да ће папа начинити Аљијардија кардиналом и тако га одликована из Беча одвести и та се вест све већма потврђује. Ако се ово и обистини онда тим пре за Банфија опстанка бити не може, јер он као најкривљи не може сам остати, то већ ни обзири спрам Рима и заслуга Калнокијевих за Аустрију и цара не могу допустити. Што смо ми одмах тврдили дакле да ће у овом судару и Калноки и Аљијарди и Банфи наћи свој пад, то ће се и испунити.

Програм грофа Голуховског.

Нови заједнички министар спољашњих послова гроф Голуховски примио је у среду депутацију чиновника свога министарства и на њихов поздрав рекао им је и ово: пре свега хоћу да изразим жалост и болне осећаје, који су све нас обузели због одступања грофа Калнокија. Ви ћете, који сте под њим служили осећати најбоље губитак који је читава монархија због његова одступања претрпила. Ја немам друге топлије жеље него да радим у духу и правцу мога и вашега претходника. Они, који силом траже за Банфија задовољштине у паду Калнокијеву, и који се надају да ће Голуховски поднети протест у Рим ни најмање се нису обрадовали оваком говору Голуховског, јер је и ово доказ да се у Бечу тражи на сваком кораку прилике да се даде што сјајнија задовољштина Калнокију, што свакако ни најмање не утврђује положај Банфијев.

Затварање угарског сабора.

Као што из Будимпеште јављају, седнице доње куће угарског сабора трајаће до уторника или најдаље до среде, када ће се краљевским писмом затворити. Распуст ће трајати до краја септембра о. г. Исто тако ће се распустити и седнице горњег дома. Према томе програму дакле у овом заседању не ће бити више претрес црквених реформа.

Оставка лорда Розбери-ја.

Енглески министар председник лорд Розбери тешко је оболео и већ се више пута пронео глас да ће поднети оставку. Како је болест Розбериjева опет окренула на горе и како се краљица Енглеска од једном одрекла свога пута у Шкотску то изгледа да гласови, који су се опет пронели о оставци Розбериjевој имају и основа.

Народна привреда.

Како се воћке дају стално једна с другом спојити?

Беше спора у једном друштву о овом питању; па како га нису могли извести на чисто, то закључе да умоле мене, да им на ово питање одговорим.

Дакле, ево мога одговора:

Онај посао, кад пуп, или гранчицу, с једне биљке на другу пренесемо, да оне међусобно стално срасту, зовемо у опште „калемлење“.

Од свију послова, који се врше при подизању и нези воћака, за воћара је ово калемлење — најважнији посао.

Изузимајући само неке случајеве, а који су у општо врло ретки, не можемо наше племенито крупније воће размножавати садницама ни прпорцима, па ако би се то код неких сората и могло учинити, оно је увек скопчано с врло големим незгодама и тешкоћама. Калемлењем иде то и лакше и сигурније. Калемлење је било познато и најстаријим народима, а историчари веле, да су га пронашли Фениђани. Гоше вели: што је за размножавање књига штампа, то је за размножавање воћака калемлење.

Истакнутим горњим питањем, нисам позват да опишем поједине начине калемлења, но да само у опште на њега одговорим: „Које се воћке могу стално једна с другом спојити?“

Дакле стално, и у овој је речи баш тежиште, на које треба да одговорим, јер има воћака и других биљака, које спојене и срасту, али се доцније осуше и једна од друге одљусну.

Како нас историчари уверавају, стари су народи мислили, да се најразноврсније рашће може једно с другим калемити и спојити. Постоји једна староставна римска књига, у којој се прича о успешном калемљењу тополе и платана, јасена, врбе и бреста, јабука и крушака, кестена и букве; крушке и смрдљиковине, маслине, шипка и мирте, дуда и смокве — и другог разног страног дрвећа, које је мени још и непознато.

За платан су држали, да је најспособније дрво, које може да се споји с најразноврснијим другим дрвећем, а после њега је по тој особини долазио раст, нарочито цер. А да се цер с питомим кестеном спаја, и да кестен на церу калемљен рађа, имамо примера и код нас.

А да се напред побројано дрвеће, на пример врба и брест, платан и топола итд. не дају једно с другим стално спојити, о томе се може сваки уверити, кад би покушао то да изврши. Ја сам у своје време чинио пробе, па сам се о немогућности уверио, а верујем и другим људма и стручњацима, који ту немогућност учињеним опитима потврђују.

А шта ми још о томе знамо?

Да на ово одговорим, морам мало из даље да пођем, али ћу бити у томе кратак, и брзо ћу доћи до циља.

Свеколико биље делимо понајпре на биље с видним, и на биље са скривеним цветовима. Прве назваше научењаци фанерогаме, а друге криптогаме. Ове последње биљке, у које спадају папратине, лишајеви, маховине, гљиве и т. д. ми ћемо у овом случају сасвим да искључимо. Остају нам дакле биљке с видним цветовима, које опет у две групе делимо:

1. на оне, које с једним листком ничу и
2. на оне, које с два листка ничу.

У прве спадају траве, палме, љиљасте биљке и т. д. О калемљену ових, са биљкама из друге групе, није ни мислити. Но не само то, него се монокотиледонке не дају ни међусобно спајати.

Наши домаћи листари, четинари и воћке, ничу с два листка и овде је у најопширнијем погледу могуће спајање. Само морамо и ову групу поделити у још више мањих група; ми ћемо за наше циљи да потражимо сличност појединих биљака, па ћемо сродне спојити у једно природно сродство, у једну природну фамилију. Тако, на пример, налазимо природно сродство међу јабучастим воћем, у које спадају ови рођаци: јабука, крушка, дгуња, оскоруша, мушмула, па онда и глог. Природно је сродство и међу коштичавим воћем, у које спадају: вишња, трешња, шљива, кајсија, бресква и т. д.

Хиљадугодишње искуство нас је неоспорно уверило, да две биљке, из две разне природне фамилије, не можемо калемљењем стално спојити. Дакле, кајсија на дгуњу, не да се калемити.

Да би у калемљењу сигурније свој посао извршити могли да би срашћивање што сталније било, ми тражимо још и у самој фамилији неке особене сличности, неко ближе међусобно сродство, и долазимо у том сродству на „врсту“ и па „сорту“ па онда и на „облике“ тих врсти и сората.

Сад настаје питање: како стоје те врсте и сорте једнога рода, с погледом на калемлење, једна према другој?

Овде већином постоји међусобно блиско сродство, па се гранчице тога сродства често у тој мери расплаве, да их не можемо ни да распознамо; нестане их. А са блиског сродства двеју врста, долазимо у више прилика толико у двоумицу, да не можемо на сигурно да их оделимо и одредимо: где, и у коју границу која спада. Сасвим је дакле природно, да је калемлење, или јасније да кажем: стално спајање међу двема воћкама једне исте фамилије, али разних врсти, и у најразновиднијем начину спајања или калемлења, не само могућно, него и сигурно, а међутим има врсти једне исте фамилије, које се не дају трајно и с успехом спојити. Узмимо за први случај као пример крушку и дуњу, а за други крушку и јабуку.

Пошто се дакле, већином бар, разне врсте једне фамилије калемлењем стално спајају, онда би нас то могло навести да помислимо, да ће и све врсте једне фамилије моћи лако да срасту. Али у ствари није тако; јер, кад нам је из искуства познато, да јабука с крушком врло тешко срашћује, а неке сорте не могу баш никако да срасту, а да, на против, крушка гуња и глог врло добро међусобно стално срашћују, онда је јасно, да у циљи сталног спајања, треба најпре познавати врсте једне фамилије; и од њих изабрати оне, које су по природи својој наклоњене и оспособљене, да се стално спојити, да стално страстити могу; без тога не може бити жељеног ни стварног успеха.

Спољашња сличност само, не даје нам довољно гарантије за успешан рад. Али ће свакојако бити у природи још и других сродних односа у унутрашњости биљкиној, које су за успешно калемлење од меродавног утицаја, а за које односе ми данас и не знамо.

На питање: „Које врсте у једној фамилији, и у ком ступњу сродства једна с дуугом срашћују?“ није до данас још нико с поузданим, јасним и необоримим примерима из своје праксе ни за једну фамилију одлучно одговорио, али се најпоузданије зна, и с необореним чињеницима је доказано: да се јабука калемљена на јабуци, крушка на крушци, бресква на бресквн, шљива на шљиви, тургуња на тургуњи, и т. д. и т. д., дакле, да се присни и најближи рођаци једне фамилије: најсталније спајају да су тада, не само и најдуговечнији, него према приликама и најплодоноснији!

Др. Радић.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Добили смо књигу: „Извјешће трговачко-обртничке коморе у Осијеку о народно-господарственим одношајима коморскога окружја“, из које вадимо ове две статистичке таблице, да би се добио лак преглед, како су виногради од филоксере и пероноспоре пострадали.

I. Опадање виноградарства у Славонији у раздобју од год. 1886. до 1863. по природу.

Županija	Површина винограда у години		Према години 1886. више (+) или мање (—)	
	1886	1893	у јутрима	у %
Пожешка	7453	5318	— 2135	—28·65
Ировит.	8238	7180	— 1058	—12·84
Сремска	29837	6440	—23397	—78·41
Укупно	45528	18938	—26590	—58·40

већ 19. јануар; — који разликујемо тројак дан: грађански, који почиње у поноћи, астрономски, који почиње други дан у подне, и морнарски, који почиње у подне пређашњега дана; — који никад не знамо, колико је часова, јер рачунамо од произвољно одређенога подневника, и који још нисмо дотле дотерали, да бар исти подневник буде меродаван, за све нас. Човечанство, које живи на Марсу, пошто му је по свим приликама планетски живот већ напреднији, биће мало и паметније од нас и није пригњечено мрским оковом партија, различних језика, царина и непријатељских народа. Нема сумње, да су тамошњи људи већ одавна сливени у једноставно друштво.

*

Једна од најособитијих појава, коју су приметили на овом суседном свету, или боље рећи, она појава, о којој (изузимајући канале) највише се препиремо, у последње време чине опажане појаве светлости. Писало се за њих, да се показују на ивици колута. Али то не одговара истини. Појаве светлости показују се на овој линији, која дели сунцем осветљени полутар од простора, који је остао мрачан, и који се зове граничном линијом.

У октобру чињена су просматрања у живиском астрономском заводу незнатна кривудања, малена испупчења. Иначе ова појава ни у чему се не разликује од оне коју на месечевој ивици можемо да видимо у извесне периоде његових мена. Сунце кад седа или кад се рађа, осветли врхове брегова, а подножје им остане у мраку, па ови светли врхови кад-кад изгледају на месечевој ивици као сјајне пеге које се истичу из колута. Мало ватренија уобразиља говорила је тим поводом већ о запаљеним шумама и у томе је видела знак, који нам дају Марсови становници. Ово је малко брже напредовање у рђавој логици. Могућност, да на планети Марсу живи од нас разумније човечије племе, изгледа као природна последица посматрања овога небеснога тела. И то можемо признати, да од Марсових канала можемо закључивати на реке, које су регуловане ради потребне поделе водине количине, а да за то не будемо јеретици у науци.

Ови астрономи, који одричу да то може бити, показују велику умну сиромаштину. Ама то се већ не слаже са трезним мишљењем, да у свакој појави, која се види на Марсу, видимо дело руку човечијих. Код разних објашњавања какве појаве увек треба претпоставити оно, које је најпростије. За објашњење светлих протуберанција, које се виде на граничној линији, потпуно је довољно осветљавање сунцем врхова, који надмашују линију.

Усвајању овог објашњења може сметати то, што је један астроном израчунао висину једне такве протуберанције на 60.000 метара. Ја сам поновио мерење и нашао сам само 45.400 метара. Дакле та брда нису виша од Монблана, него су још и нижа од њега. И то ваља да приметимо, да ове протуберанције само онда можемо да опазимо, кад се планета налази према сунцу у истом извесном положају, као што је била у 1890., 1892. и 1893. години. Они простори на којима су се појавили, познати су под именом острва Ноалида, Есперија и Темпе. На сву прилику ова места покривена су снегом, а нарочито светли, високи врхови.

*

Време кад ће Марсови становници моћи с нама комуниковати, још није дошло или је можда већ и прошло. Сва космолошка посматрања слажу се у томе, да је планета Марс старија од наше земље, јер је даље од сунца и брже је прошла свој звездани пут, јер је мања и лакша. Није нам могуће замислити какав облик имају тамо живи организми, али ни то не смемо казати, да су природне силе, које су тамо исте, као и код нас, и дејствују у истим околностима (атмосфера) каквим крајним чудом уништене, док на земљи са сваке стране прекипљује, живот и клице организама далеко надмашавају број створова који остају. Али имала браћа, која станују на Марсу, ма какав облик, толико стоји, да са многих разлога надмашују нас.

Пре свега врло би тешко било, да какав човечији роб буде мање уман него ми, који не умемо собом да управљамо и три четвртине нашега дохотка дајемо на подмиривање трошака милитаризму. Само Европа издаје у то име десет милијарда динара на годину дана, или двадесет и седам и по милијуна динара на дан; а пошто државе из свог фактичног имања не могу ту суму да смању, то праве дугове, који данас износе сто и педесет милијарда динара. Да све друго прећутимо, само овај пример већ је довољан, да даде појма о нашем варварству и глупости.

Други је разлог, што је напредак закон од безусловне важности, коме ништа не може одолети. Према томе, ако су Марсови становници и почели се детињством, прошаста столећа донела су им и потребну памет, те њихово данашње стање одговара ономе, у коме ће наше племе да буде тек после милијарда година. Трећа околност, да су они у згоднију положају од нас и лакше могу да се опросте окова материје. Код њих је кубни метар земље тек за једну седмину тако густ, као на нашој земљи, а и тежина тако пада, да на прилику човек, који код нас важи 70 килограма, на Марсу има само 26 килограма. Најпосле су и климатски односи много бољи.

Мисао на саобраћај с нама њих данас на сву прилику не узнемирује. Нема никаква разлога да мислимо то, они ће доћи на ту мисао у исто време, кад и ми. Може бити да су такав покушај учинили пре три или четири стотине хиљада година, када човека још није било на свету, у време пештерскога медведа, мамута и ипариона; али и то може бити, да је од готова покушаја прошло само две три хиљаде година, па пошто ни један пут нису добили одговора на свој знак, то су изводили, да земља нема становника, или ако их има, да се они занимају са свим другим стварима, а не проучавањем свемира и вечитих истина. То је била истина тада — истина је и данас.

II. Мењање, односно опадање бербе у раздобљу од године 1886. до 1893.

У години	Жупанија			Укупно
	Пожешка	Вировитичка	Сремска	
	а) укупно хектолитара			
1886	95214	135853	453681	684748
1887	102626	105380	218702	416711
1888	92768	105083	244515	442366
1889	40457	46570	223513	310540
1890	41842	39880	70040	151762
1891	28187	27022	44198	99407
1892	29123	20417	19051	77541
1893	15685	25692	20517	61891
Укупно	445902	514897	1294167	2254988
	б) по јутру хектолитара			
1886	12·78	16·47	15·21	
1887	14·15	12·95	9·16	
1888	12 62	12·42	9·99	
1889	5·78	6·12	10·63	
1890	5·96	5·00	4·78	
1891	4·25	3·42	3·33	
1892	4·39	4·27	2·05	
1893	2·95	3·58	3·19	

Вести из привреде.

Вредност ђубрета од живине у пољопривреди. — Нема сумње, да је ђубре наше домаће живине од велике вредности у пољопривреди, пошто се она махом храни зрном, црвима, глистама, бубама и другом сличном храном. С тога сваки привредник треба да се постара, да се ђубре од наше домаће живине не растура бескорисно које куда. Ако то мора бити дању, а оно бар ноћу не треба дозволити, да нам живина борави ван кокошара из више разлога па и овога, кога наведосмо. Да би се у кокошару отклониле могуће лоше последице по здравље живине, које могу да наступе усљед нагомиловања ђубрета, потребно је кокошар чешће чистити или по ђубрету у њему посипати пепео или суву земљу. То још из тога разлога, да ђубре, које се у кокошару налази, због сувише топлоте не губи своје добре особине. Ма како да прикупљање ове врсте ђубрета изгледа незнатно, оно је ипак од неоцењене вредности, јер прикупљајући га брижљиво нас ће изненадити својом количином, коју добијамо само за једну годину. И када страни народи, који се збиљски брину за своју привреду, налазе рачуна, да са огромним жртвама шаљу своје бродове за прикупљање ђубрета од галебова и других морских тица, онда зашто *ми то не би смо чинили код своје куће* са незнатним трудом, који се богато награђује?! Ђубре од голубова, ћурака и друге сличне живине, има сва она својства, која и кокошје. То ђубре од неоцењене је вредности за поврће у опште. Исто тако оно се с великим успехом употребљава код којих хоћемо да убрзамо доспевање. За овај случај добро је у већој количини мешати ђубре од живине са пепелом или земљом. Ђубре од гусака и патака само за се нема велике цене, већ га треба мешати са ђубретом остале живине.

*

Трговина с јајима у Русији. У Петрограду се потроши сваког дана до 1,000.000 јаја, пасхалне недеље дневно до 3,000.000. У 1893. године извежено је из Русије 1,567.000.000 јаја, у суми 13,370.000 рубаља. Већим делом јаја се извозе у Енглеску, а после Енглеске, у том погледу долази по реду Немачка. На Енглеску пијацу Руси извозе и продају јаја два пута јевтиније од Француза и Италијана, а знатно јефтиније и од Немаца и Мађара.

*

Да се спречи јако крволопење из рана код животиња. Треба на болно место метнути вату умочену у врелу воду. Дејство тога је особито. Проста вата, или вата умочена у хладну воду не показује тако дејство.

*

Како да се уништи рђав мирис из празних флаша. Флаше, у којима су биле течности које јако мирису, као што су шпиритус, рум и т. д. могу се опет употребити за какво се хоће вино, ако се проплакну неколико пута топлом водом, са сувом слачицом. То средство помаже какав се год хоће мирис да истера из флаша.

*

Десет правила за мужу. Поред хране, неге и добрих особина расе код крава, још је од велике важности и начин, на који се врши сама мужа. Главна правила за мужу јесу ова: 1. Мужа треба да је по могућству што бржа; већа или мања брзина има знатан утицај не само на количину млека, већ и на каквоћу. 2. При свакој мужи ваља краву добро измусти, једно с тога, што је последње измужено млеко најмасније, а друго што у вимену заостала количина млека полако проузрокује запаљење вимена и на тај начин пресушује млечне жлезде. 3. Време муже треба да је увек тачно и једновремено. Крава ће се тада навићи да буде кротка и и да се да мусти. 4. Краву ваља мусти у накрст, то значи: да треба увек мусти заједно једну предњу и једну задњу сису. На тај начин, виме ће бити вазда у равномерном покрету, а то ће опет утицати да се млеко још у вимену изједначује. 5. Све су машине за мужу забрањене. 6. Положај прстију, којима се сисе измузају, треба да је такав, да ни у ком случају не наносе крави болова. Не обрати ли се довољна пажња на то, последице могу да буду веома штетне. 7. Краве, нарочито младе, које се тешко дају мусти, морају се дотеривати само благим опхођењем. Ни у ком случају не сму се виком и бојем дотеривати. 8. Чистота је при мужи неизбежна, како у погледу доброг и здравог млека, тако и у погледу масла, које се од њега гради. 9. Да ли је боље мусти краву два пута или три пута, зависи од околности, које владају у дотичном газдовању. Краве, које су се скорим телиле, разуме се, да треба мусти чешће. 10. За време муже треба да влада тишина. Краве не сму бити тада узнемирене.

*

Да воћка одржи род. Деси се да по нека воћка сваке године цвета, а никако не може да одржи род, и ако није стара. Томе може бити двојак узрок: 1. Ако је из воћкиних жила избило доста изданака, онда на те изданке иде много хране, те не достаје за одржавање и напредовање рода. 2. Ако су услови на земљиштву (на ком је воћка засађена) тако да воћка сувише бујно расте, онда је и та сувишка бујност узрок, те заметци, по цветању, опадну. Ако је први случај узрок, треба све изданке покопати, који су избили из воћкиних жила, те ће се она храна, која је трошена на те изданке, трошити на одржање рода. Ако је други случај узрок, онда треба за неколико грана, поближе деблу, по једном обмотати металну жицу, или конопац, па добро стегнути. Жица, (или конопац) ће у току године кору предлагати, раставити је, те ће се на тим местима створити ране на воћци које ће умањити сувишу бујност, — и воћка ће идуће године моћи одржати род. (О овоме сам се уверио код једног пољопривредника у срезу рачанском). **Т.**

Вести из места и са стране.

Отварање ческе народописне изложбе. Народописна изложба ческа, која ће показати развој чешкога народног живота у свима гранама, која ће бити дакле огледало историје ческога народа отворена је на најсвечанији начин 3. о. м. у присуству преко десет хиљада народа. Циљ ове изложбе је да изнесе како се чешки народ постепено развијао и напредовао у образованости, изнеће она историју друштвеног живота, развиће индустрије, школе, цркве и других грана друштвеног живота. Изложба је отворена као што рекосмо 3. маја а трајаће до 28. септембра, и коме је Бог дао да може, требао би да посети ову изложбу и да честита нашој славенској браћи Чесима, који умедоше очувати народност своју у мору туђинштине.

Карловачко благодејаније. У 69. бр. „Заставе“ изишао је један допис из Карловаца, у којем се јако туже на рђаву и недовољну храну, која се пружа сиромашним богословима. Усљед тога позват је један карловачки лекар и показан му је купус, пасуљ, тарана и остало јело, те је овај нашао, да су све показане ствари у реду, те да према томе има претеривања у допису, и да би у начелу исправка оправдана била. Ми никад нисмо ишли за тим, да хотимично доносимо неистине, те радо исправљамо, кад нам се докаже, да нам је неистинита вест достављена. За то и овде, на основу писма дотичног лекара, овај исправак доносимо. Али, ко јемчи за то, да су она „показана“ јела, које је лекар „у реду нашао“, баш она, која се богословима пружају, и ко јемчи, да им се увек таква дају, као оног дана, кад је лекар позван?

Нови редитељ нашег народног позоришта. Ми смо из „Позоришта“ званичног листа нашег „друштва за срп. нар. позориште“ у 67. броју „Заставе“ пренели извештај о раду управног одбора и позоришног одсека, по којем је многогодишњи вредни, заслужни и омиљени члан дружине Андра Лукић постављен за редитеља „привремено бесплатно, док своју способност за тај посао покаже, а на место пређашњег редитеља Веље М. Миљковића“. Данас смо у стању јавити, да је тај званични извештај у тој тачци лажан, пристрасан, увредљив, јер по декрету којег је Лукић добио, а и по записнику одборском, Лукић је једногласно, коначно постављен за редитеља, и у врло ласкавом декрету изриче се убеђење да је он за то место са свим способан, те он нема тек од сада неку способност да показује. Привременост се односи само на бесплатност, а траје до идуће скупштинске седнице, која има према томе будет да донесе. — У оном лажном понижавајућем извештају, као да мора тек сада да се оспособи, види се оно стално гоњење, запостављање и кињење неких чланова дружине, које долази од познате свемоћне фамилије, која преко „првог“ редитеља влада над управитељем и вуче за нос целу управу. — Дознали смо одавна и за други званичан лажни извештај одборима, у погледу овогодишње јубиларке и њене плате, којим се правила газе, али смо трпељиво очекивали, да ће можда ипак истина победити, а и чекаћемо још. Само се питамо, где је то „први“ редитељ свршио школе и стекао оспособљење, и дали се мисли тим дознати способност Лукићеву, и према томе му одредити плату, што му је додељено за редитељство све онако комаће, које се више не игра, те никад на ред доћи не ће. — Па докле ће трајати то партизанство, онде где му је најмање места, мислили се таким тесногрудим поступком стећи симпатије за народно позориште, које су већ јако почеле опадати?

Одликовање Калнокијево. Као што је познато нашим читаоцима, цар је одликовао бив. министра спољашних послова Калнокија, великим крстом св. Стевана у брилијантима. То је једно од највећих одликовања у нашој држави. После кнеза Метерниха нико у нашој држави није добио такав орден. Тај орден имају само њих четворо и то: перзијски шах, Бизмарк, принц Рајс и султан Абдул Хамид.

Гром убио 47 оваца. 4. овог месеца било је непогоде у Србији у селу Винчи и околини, срезу врачарском, којом приликом је ударио гром у дрво и убио 47 оваца, које су под једном крушком плandовале.

Лед. Из Ковиљ-Сентивана пишу: „Оно што је велика вода поштедила, то је 8. маја утаманио — лед. У 4 и по сах. по подне почео је са јаким ветром падати лед, крупан као орах и падао је преко 10 минута. Воће, виногради и поврће по баштама све је сатрвено у млево. Усеви жито, јечам, раж, где је ухватило — сабијено је у земљу. На кућама прозори полупани. Штета огромна и сада можемо у — просјаке.

† **Платон Павлов** бивши професор петроградског универзитета умро је ових дана. Професорско место изгубио је због свог слободоумља. Био је највећи пријатељ омладине, која га је љубила и поштовала, шта више чешће је и гладна и жедна слушала његова предавања. Год. 1875. постављен је био опет за професора и тада се дао и душом и телом образовању свога народа. Он је основао т. зв. недељне и празничке школе у Русији, које су много помогле образовању рускога народа. До смрти своје био је одушевљен борац за правду, слободу и просвету, а највећи противник реакције. — Вечан му спомен!

† **Коста Радуловић.** 3. (15.) о. м. умрло је у Митровици Коста Радуловић бивши професор гимназијски и сенатор. Покојник је био и неко време уредник „Бачванина“. Био је честит Србин и поштен човек. Лака му црна земља!

Беседа са игранком у Ђурђеву. Беседу с игранком приредили су месни срп. учитељи са својим ученицама на Спасов-дан 1895. год. у школским просторијама у Ђурђеву у корист подизања споменика пок. Младену Трифуновићу бившем учитељу ђурђевачком. Распоред: I. 1. „Поздрав“ песма у два гласа од Топаловића певају ученици и ученице. 2. Декламација: „Анђео српски“ од Змаја Ј. Јовановића. 3. „На уранку“ песма у два гласа од Топаловића певају ученици и ученице. 4. Декламација: „На бојишту“ балада по Словенском од Рајка. 5. „О косидби“ песма у два гласа од Тапаловића певају ученици и ученице. 6. „Љубица“ дечија глума у две радње од Стевана Ј. Јевтића. После овога игранка. Ово је забава коју приређују Срби учитељи у просторијама српке школе са српском дечицом а да подигну скромни споменик српском учитељу и на њој се — чујте и дивите се — играло два чардаша! Мислимо да су бар требали поштедити српску школу и ону невину српску дечицу од те жалосне и срамне игре. Докле ћемо овако, и коме је то у почаст?!

Оцеубица. Јављају нам из Бајше: Александар Новаковић већ од дужег времена сваки дан би се споречкао са својим сином, Стеваном. Јуче ноћу оду заједно на радњу и уз пут се опет споречкају. Отац разљућен замахне на сина гвозденим вилама, које је у руци носио. Но то син дочепа батину и удари оца по глави, да се овај одма стропошта на земљу. Ну вајном сину не би ни ово доста, но га је дотле ударао, догод је осећао живота у њему, кад је мислио, да га је доста излупан — побегне. Несрећног оца доцније нађу сељани свог испребијаног и однесу у општинску кућу, где га предаду лечничкој брizи. По мишљењу ових не ће дочекати сутрашњи дан. Сина је полиција ухватила, оковала и одма оправила у Тополу.

Московски трговци сакупили су ни више ни мање него 450.000 рубаља (око 600.000 фор.), да се са два дела одуже успомени цара-миротворца Александра III. Они ће са 150.000 рубаља подигнути цару у Москви споменик а са 300.000 рубаља основаће „фонд цара Александра III., установљен од трговаца и обртника у Москви“. Од овог фонда даваће се два дела као стипендије ђацима Александрове трговачке школе, а са трећим делом потпомагаће се осиромашени трговци. — Цар Никола изразио је трговцима нарочиту благодарност за оба племенита дела.

Императорско правосл. Палестинско обштество у Петрограду имало је ономад 30. априла свој годишњи скуп под председништвом Васиљчикова, а у присуству тајника св. синода Сабљара, ђенерала Данилова, Аничкова итд. Рад овога друштва састоји се у подржавању православља у св. земљи, а из извештаја види се да је друштво прошле године издало 52.000 рубаља на 18 школа са 1.415 ученика у Палестини; издржавало је у Назарету и Бецаљу две болнице, које је посетило 33.729 особа; у његову подворју у Јерусалиму боравило је 5.366 побожних хаџија свега скупа 197.524 дана; на издавање научних дела потрошило је 29.257 рубаља, дочим је 23.041 руб. дало на потпоре. Сав трошак износио је прошле године 213.708 руб. а приход 251.792 руб. Од овога дали су чланови (2.400) 17.850 руб. хаџије 29.154 руб., дочим су прилози досегли своту од 191.722 рубља. — Трошак у будућој години биће по прорачуну 278.000 рубаља.

Земљотрес у Љубљани. Читамо у „Словенском Народу“, да је комисија проценила штету од земљотреса на 3.138.700 фор. Исти лист вели да је штета много већа и да фактичка штета износи на 5 милијона форината. Комисија није многе куће узела у обзир.

Зашто је немачки цар постао мирољубив? Један лист одговара на то питање овако: На ово питање најбоље одговарају следећи подаци: Аустро-Угарска има у првој линији 31 дивизију, а у другој 12. Пошто свака дивизија броји 13.000 пушака и сабаља, то има укупно 559.000 пушака и сабаља. — Немачка има у првој линији 42 дивизије, а у другој 20. Пошто свака дивизија броји 15.600 пушака и сабаља, то укупно има 967.200 пушака и и сабаља. — Италија има у првој линији 24 дивизије, а у другој 12. Пошто свака дивизија броји 11.000 пушака и сабаља, то има укупно 396.000 пушака и сабаља. Свега дакле скупа тројни савез броји 1.922.200 пушака и сабаља. — Француска има у првој линији 39 дивизија, а у другој 26. Пошто свака дивизија броји 15.800 пушака и сабаља, то има укупно 1.027.000 пушака и сабаља. — Русија има у првој линији 48 дивизија, а у другој 40. Пошто свака дивизија броји 15.600 пушака и сабаља, то укупно има 1.372.800 пушака и сабаља. Свега дакле скупа двојни савез броји 2 399.800 пушака и сабаља; наиме више од тројнога: 477.600. — Аустро-Угарска има у првој линији 351 скадрон коњаништва, а 84 у другој; Немачка у првој 372, а у другој 136; Италија свега 145. Укупно дакле тројни савез има 1.088 скадрона; а пошто сваки скадрон броји 150 коњаника, то има свега скупа 163.200 коњаника. — Француска има у првој линији 348 скадрона, а у другој 152; Русија у првој 600, а у другој 650. Укупно дакле двојни савез има 1750 скадрона; а пошто сваки скадрон броји 150 коњаника, то их има свега скупа 262.500; наиме више од тројног савеза 99.400. Тројни савез има 6.500 топова, а двојни 7.876. Ови нам податци разјашњују и питање, зашто је немачки цар постао мирољубив.

Други део Гетеовог „Фауста“ на минхенској позорници. Знаци „Фауста“ и позоришне уметности још и данас често истичу, како и први део овог најсавршенијег песничког дела из прошлог столећа губи много од своје поетске величине. Сви су и готово увек били сложни у томе, да се други део, како због своје дужине тако и због техничких тешкоћа, не да никако на позорницу ни изнети. С тога су и покушаји за ово били до сад врло ретки и готово увек без успеха. Последњи такав покушај, који, судећи према одзиву штампе, изгледа као да је потпуно успео, учињен је 14. о. м. у Минхену, престоници Баварске, и он је у главном заслуга нашег сународника Јоце Савића, редитеља дворског позоришта у Минхену. Баварска — нарочито минхенска — штампа пуна је хвале за драматургију Савића и једногласно му честита на постигнутим резултатима. И ми се тим честитањима усрдно и с народносним поносом придружујемо!

Земљотреси у Италији. У Фиоренцији 19. о. м. у вече у 9 сах. осетио се јак земљотрес уз тутњаву, која је 5½ минута трајала. Поплашено становништво јурило је по улицама. Ноћу око 11 сах. потрес се поновио. Многе куће су знатно оштећене. Како оданде јављају пет људи је погинуло, а број рањених је врло велик. По брзојаву из Рима, тај исти дан био је јак потрес и у Арецу, Сјени, Пизи, Пијаченци и Болоњи и трајао је више од један и по минут.

Годишњи помен смрти Карнотове. У Француској се у велико већ спремају да достојно прославе годишњи помен смрти Карнотове. Свечаност ова биће званичног карактера и с тога програм се не ће одредити све дотле, док се председник републике, Фор, не врати у Париз. У свечаности ће учествовати цео народ, свуда се склапају одбори за ту прилику, а знаменита је сума скупљена већ и за венце.

Нађено уво. „Вечерње Новости“ доносе ову вест. Једне вечери дође у базар Соломуна Мешулама, на кнез-Михаиловој улици у Београду, некакав млад човјек те купи једно стаклоце мириса и чешаљ, плати, узе ствари и оде. Мало после врати се у базар говорећи, да су му дали празно стакло, и стаде викати. Да би га се отресли, дадоше му друго стакло пуно. И он оде, али мало после ето га опет, говорећи сад да су му дали изломљен чешаљ. Трговац му уљудно примети, да то не ће бити истина, али се муштерија разгоропади и поче претити, да ће већ показати Чивутину ко је и шта је он, те трговац, да би се опростио беде, нареди да му даду и други чешаљ, и затвори радњу па пође кући. Али муштерија га дочека па га не пушта већ све у стопу за њим псујући и претећи, и најзад га удари шаком преко лица, трговац беше доста снажан, те одгурну муштерију и удари га о зид. Ово је већ било и сувише за муштерију, па скочи и зубима дохвати трговца за уво. Настаде потезање, и трговац истина, отисну од себе нападача снажним мувањем у трбух, али му он однесе у зубима пола увета! Ево како је дошло да човек изгуби уво, и да га служавка нађе сутра дан. — Полиција сада живо тражи муштерију у кога се појавио тако чудан и одвратан апетит, да чивутима одгризе уши као да ће од њих питије кувати.

Због празника Спасов-дана завршили смо овај број „Заставе“ у четвртак у подне, те су због тога из њега изостале „Најновије вести“.

Вести из народа.

Пишу нам из **Краљеваца**: „(Заједничко вече.) Већ сам дан показао се благодаран заслужном човеку, јер тај дан, поред одушевљемог весеља, донесе нам и потребну кишу, те смо са оба гледишта посматрали бољу будућност. Наш заслужни слављеник Пера Станојевић подмладио се, кад је видео, да га место, околица и даљина старо и младо, мушко и женско искрено поздрављ а и признаје његов савестан и поштен рад као чиновника и као сина народног. После три сахата по подне искупило се мноштво народа, те уз предвођење местне Српчади, са пратњом свирке и пуцњавом прангија одосмо у стан старине, где је педесетгодишњи раденик поздрављен од два старија члана из места, а за тим од једног Српчета и Српкињице, од местног старешине, па и од сваког појединог присутног. И говори и декламације беху пропраћене бурним усклицима „живео". Многа је суза радосница канула из наших очију, као и из ока самог слављеника. Одавде одосмо уз свирку у у просторије гостионе „Домобранца" и црквену порту, где се наслађавасмо у разговору, песми и српским играма. Млади ратари и ратарке развезли српско коло, оро, сељанчицу, да нам се и сада срце од радости смешка, па тек оне дивне српске песме отпеване од наших младих ратара и ратаркиња, као и румских тамбураша, то не може перо описати. У 7 сахата одосмо на вечеру. Кад нам присутни свештеник благослови трпезу, очитасмо молитву и поседасмо за сто. За вечером је пало доста лепих здравица. Здравило се сваком заслужном човеку, сваком присутном, а не заборависмо ни народне зенице, дива Милетића и народног љубимца Јаше. После свршене вечере здравило се даље, певало и играло. Весеље и расположење било је неописано и трајало је до зоре. Последње коло одиграше старци: слављеник и остали старци, а за тим старину слављеника на руке дигосмо и уз песму, свирку и пуцњаву у његов стан однесосмо. Опростили смо се и разишли задовољни сваки својој кући, пожеливши старини крепка здравља и срећна живота. Брзојавно и писмено поздравише слављеника ови поштоваоци његови: Брестач: Милан Карановић, бележник; Беч: Станоје Станојевић, филозоф; Винковци: Кулчар предстојник; Госпић: Будисављевић, вел. жупан; Добринци: бележник Воркапић и Илија Ј. Михајловић; Загреб: Бранко Јовановић, кр. септемвир у миру; М. Шафарић, већник судб. стола; Шкорић предстојник и Јосим Музлер, поджупан; Инђија: Рада Георгијевић, начелник; Јазак: Сладаковић бележник и породица М. Стојковића; Кленак: Гаја Ковачевић, Никола и Тана Недељковић; Митровица: Јован Вучанов учитељ и М. Курајић капетан; Нови Сад: Тривун Јовановић, потпуковник; Прхово: Јован Пештанац; Рума: Др. Јован Шевић, кр. јавни белешник, Косановић, кр. кот. предстојник, Сава Вујић, др. Н. Рњанин, А. Бем и Јоца Папајотовић; Хртковци: Вукадиновић и Ивковић. Сви су ови поздрави пуни лепих и искрених жеља, на чему се слављеник и овим путем свима из дубине срца захваљује, са жељом, да их промилостиви Творац дуго година здраве очува, те да и они домовини и народу своме искрено послуже. 2×2=4

Трговина.

Нови Сад, 11. маја. — Пшеница прве каквоће 7[?] фор. — нов. Пшеница средња 6 ф. 70—80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50—60 новч. Наполица 6 фор. 20 нов. Јечам 6 фор. 10— нов. Зоб 6 фор. 20—40 нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—30 н., Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела пађена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 40 н.
„ средњи . . . 38 н.
„ лаки . . . . 36 н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 8—18 ф. по комаду.
Јагњци . 5—12 ф. по пару.
Овци . . — — ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

10. маја било је 4·41 метара, а 11. маја било је 4·47 мет.

*

Беч, 21. маја. п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 13.556 к., а дошло је 2985 ком. млађе врсте 8190 комада угојених мађ. соја 1457. Свега 12.632 комада дотерано.

У трговини је био промет слабији.

Продавало се:

Прима роба 34—35 н. изнимно 36 пов.
Средња „ 33—34 н.
Сремска „ 34—35 н.
Назимад „ 36—42 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 39 ф.
„ „ масти . 42 ф. Све од 100 кгр.

*

Беч, 20. маја п. р. 1895. (Извештај са воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 4977 т. ј. 2112 мађарског, 1378 галичког и 1487 немачког соја, а продавали се: мађарски од ф. 49—57, прима до ф. 60, галички од ф. 53—58, прима до 60, немачки од ф. 53—62, прима до ф. 65, за 100 клг. клане тежине.

Код мирне тенденције се и данас у ценама никакве промене не догодише.

Потчињена марва, бикови и краве од ф. 22—35 за 100 кила живе тежине.

Беч, 21. маја п. р. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

У Штајнбруху појављена заразна болест на угарским свињама приморала је многе, да своје свиње оданде овамо пошаљу. Тим узроком дођосмо до овог изванредно великог броја, што је и на цене велики притисак учинило.

Пријављено је било свега 13556 комада, а смештено за продају 2985 немачко-пољских назимад 1457 лаких и 8190 дебелих свиња мађарског соја.

Продавало се:

Прима роба од 34—35 новчића
Средња „ „ 31—33 „
Лака „ „ 25—30 „
Назимад „ 32—40 „
на килограм живе тежине без потрошарине.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи
10. (22.) маја.

Дукати — — — — — —	5 ф. 74 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 65 н.
Угарска златна рента — — —	123 ф. — н.
Аустријска златна рента — —	123 ф. 25 н.
Угарска крупска рента — —	99 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	59 ф. 60 н.

Јавна захвала.

„Друштво за помагање сиромашних, а вредних Срба, слушана у кр. свеучилишту Фрање Јосифа I. у Загребу" примило је од г. Љубомира Лотића 43 фор. а. вр., коју своту је исти господин сакупио у Вел. Кикинди.

Од те своте дароваше:

По 10 фор.: „Српска трговачка добровољна позоришна дружина". По 5 фор.: Г. г. др. Живко Богдан и ђока Радак. По 2 фор.: г. Марко Богдан. По 1 фор.: Г. г. Јован Новаковић, Миливоје Радовић пароси, Мита Пачу, др. Ранко Гранић, Милан Петровић адв., А. К. Радовић, Алекса Баковљев, др. Иван Веселиновић, Лука Шевић, Мита Стерговић, Књижарница Ј. Радака, Пера Малогајски, Миливоје Лотић, Лаза Николић, Милош Бандић, Мита Пачу мл, Љубомир Лотић. По 50 новч.: Г. г. др. Сава Путник, М. К. Петровић, Иван Николић, М. Н., Ника Милић, Душан Лепедат, Мита Адамовић и Шандор Будишин.

Свима тима врлим Србима, а нарочито племенитом сакупљачу нека је искрена хвала од српске акад. омладине у Загребу.

Загреб 20. маја 1895.

Ђура Лалош, председник. **Гавра В. Гојковић**, тајник.

✝

Јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да ћемо нашем нигда незаборављеном супругу, односно оцу

СТЕВАНУ ЈЕФТИЋУ

давати у суботу 13. (25.) маја о г.

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

у св. саборној цркви у 11 сахати пре подне.

У Новом Саду, 8. (20.) маја 1895.

Мита Јефтић, син. **Софија Јефтићка**, супруга.

2—2

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 22. марта (3. априла) па до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сах. и 20 мин. у вече. (Први полазак 3 априла.)

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сах. 20 мин. у вече. (Први полазак 7. априла).

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сах. 20 мин. у вече. (Први полазак 3 апр.)

Из Новог Сада у Будимпешту: уторником, петком и недељом у 5 сахата у јутру. (Први полазак 7 априла).

Нови Сад, 22. марта (3. априла) 1895

Отправништво.

ОГЛАСИ.

ДВЕ КУЋЕ

једна велика удешена за гостионицу, са пространом биртијом, с пет соба, шталом, шупом, подрумом и магацином од 8 хвати дугачким; — друга мања, за једну породицу, обе на Сави — продајем из слободне руке.

Упитати код куће власника у Јарку на Сави

2—3 Ђорђа Ј. Ристивојевића.

КУПИО БИХ

или под најам одмах узео добру и повећу **пекарску постојећу радњу**, у вароши или живљем месту.

Понуде под „Србаковић" на администрацију овога листа слати. 1—5

За моју шпецерајску и боје трговину требам једног млађег

СПОМОЋНИКА

који може одмах ступити.

ЂОРЂЕ ФОРИШКОВИЋ
у Шиду.

3—3

ЈЕДАН ДУЋАН

са штелажима на врло добром месту са магазином у темеринском сокаку број 30. издаје се под закуп. Упитати се ваља код

Хермана Левенберга
стакларска трговина у Новом Саду
на Франц Јосифовој пијаци.

2—2

Моју сопствену кућу издајем из слободне руке под закуп на три године. Иста је у Чуругу на најбољем месту, на пијаци за гостионицу са просторијама четир собе, велика једна сала, подрум, таван, долња кућа поред исте све на фронту, са једном берберицом, касапницом, кујном и собом. Које рад узети нека се на мене обрати за остала условија.

Маријановић
Szvinicza krassószöreny m.

3—3

ЛЕЧЕЊЕ ПИЋЕМ (TRINK-KUR)
ТОПЛА БЛАТНА И ГВОЖЂАНА КУПАТИЛА

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО БУЗЈАШ

лечење хладном водом, учење пливања, масажа, сунчана купатила, топла купатила.

Купалишна музика: војничке капеле ц. и кр. 61. пеш. регименте.

Библиотека, биљар, Lawn Tennis игре, куглана.

ЕЛЕКТРИЧНО ОСВЕТЉЕЊЕ.

Сезона почиње 15. маја и траје до краја септембра.

Проспекте даје управа бесплатно. 2—6 **УПРАВА КУПАТИЛА.**

ИЗДАВАЊЕ

РИБОЛОВА ПОД ЗАКУП

Тителеко друштво за подизање дамова (насипа) издаје путем јавне лицитације своје риболове у **првом** чурушком, **трећем** мошоринском и **четвртом** тителском **заливу** и у споредним ритовима, који овамо припадају, **на једну годину**. Лицитација ће се одржати у канцеларији управе ритова Англо-Аустријске Банке у Новом Саду (темеринска улица, кућа број 12) 14. (26.) маја пре подне у 10 сахата. Вадијум је за чурушки и тителски залив, за сваки по 200 фор., а 100 фор. за мошорински и споредне ритове.

НОВИ САД 1895. **С. ХАЈ.**

БЕЧ VI. Mariahilferstrasse 35. **М. НАЈМАН** **БУДИМ-ПЕШТА** IV. Muzeumring 1.

ОСНОВАНО 1845.

Арад, Дебрецин, Вел. Варадин, Темишвар, Панчево, Загреб, Ријека, Сарајево, Тријест, Љубљана, Београд, Ниш, Крагујевац, Софија.

Да би многостраним жељама мојих многобројних муштерија одговорио, затворио сам своју досадашњу трговину у **Новом Саду, на главној улици у Недељковићевој кући** и отворио

НОВО СТОВАРИШТЕ

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

Да би се свака забуна избегла, слободан сам п. н. публику известити да се моје

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА
ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЧАКЕ
ИЗРИЧНО НАЛАЗИ
НА ФРАЊЕ ЈОСИФОВОЈ ПИЈАЦИ БРОЈ 7.
ДО ГРАНД ХОТЕЛ МАЈЕРА
ПРЕКО ПУТА ОД „ГВОЗДЕНОГ ЧОВЕКА"

и никакву другу радњу у Новом Саду неводим нити с којом у свези стојим.

Робу само најбоље каквоће. Цене строго утврђене.

С поштовањем

М. НАЈМАН
ИЗ БЕЧА.

22—24

МОЛИМ ДА СЕ ПРОЧИТА

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.